

dialogue with the new Cuban government. Therefore, in the first months after the Cuban Revolution, two countries have failed to reach mutual understanding.

Key words: *United States, Cuba, Cuban Revolution, diplomacy, F. Castro.*

УДК 94(7/8)

<http://doi.org/10.17721/2521-1706.2018.05.179-184>

Павло Кряжев,
кандидат педагогічних наук

МІСІЯ КРІСТОВАМА ЖАКІША НАПЕРЕДОДНІ ЗАПОЧАТКУВАННЯ СИСТЕМАТИЧНОЇ КОЛОНІЗАЦІЇ БРАЗИЛІЇ ПОРТУГАЛЬЦЬМИ

Анотація. У статті розглянуто місію португальського капітана-моря Крістовама Жакіша в контексті започаткування систематичної колонізації Бразилії португальцями у 1530 р. Звернено увагу на документи, що висвітлюють перебіг військово-інспекційних ескадр під командуванням Жакіша і заснування португальського форпосту в Південній Америці – факторії «Сітіо-ду-Марку». У статті з'ясовано, що організація згаданих військово-інспекційних експедицій до берегів Бразилії була вимушеною реакцією португальської корони на загрозові спроби французьких корсарів закріпитися на її березі. Іншими словами, ескадри Крістовама Жакіша були покликані нейтралізувати загрозу втрати короною Португалії нововідкритої землі в Південній Атлантиці. В цьому контексті у статті зазначено, що французькі ескадри корсарів із Бретані і Нормандії почали свої плавання у напрямку Бразилії, починаючи з 1503 р., і досягли найбільшої своєї активності в 20-х рр. XVI ст. Перша подібна експедиція під командуванням адмірала Гонневіля розпочалася 24 червня 1503 р., коли із гавані Онфлер відбув корабель «Espoir de Nonfleur». Наголошено на тій обставині, що місія капітана-моря Крістовама Жакіша полягала у підготовці надійного підґрунтя для ініціювання королем Жоао III першої колонізаційної експедиції до Бразилії під командуванням капітана-моря Мартіма Афонси де Соузи.

Ключові слова: *Бразилія, колонізація, військово-інспекційна ескадра, капітан-мор, факторія, пау-бразіл.*

Місія португальського капітана-моря Крістовама Жакіша, як головнокомандувача декількох військово-інспекційних ескадр до берегів Бразилії протягом 1516–1528 рр., є однією з малодосліджених тем в бразильській і зарубіжній історіографії. Серед праць, у яких аналізувалися причини організації експедицій Жакіша, їхній перебіг і наслідки, слід назвати колективні дослідження португальських істориків Ф.М. Естевеша Перейри, А. Байяо і Е.С. Мелейри Діаша [1, с. 361–364; 2, с. 59–94]. На жаль, для ґрунтового дослідження вказаної проблеми існує не так багато документів і першоджерел. Архівні матеріали висвітлюють перебіг експедицій Жакіша досить побіжно.

Користуючись наявними документами і першоджерелами, які вперше вводяться у науковий обіг в українській історичній науці, спробуємо з'ясувати обставини організації і значення військово-інспекційних експедицій капітана-моря Крістовама Жакіша для започаткування систематичної колонізації Бразилії португальцями у 1530 р.

Коли минуло перше десятиліття XVI ст. первинної розвідки берегів Бразилії низкою португальських експедицій, у подальшому фіксуються перші спроби португальців закріпитися на нововідкритій землі шляхом заснування укріплених торговельних факторій з метою забезпечення експорту цінної породи червоного

сандалового дерева пау–бразіл з прибережної території Бразилії до Португалії. З метою гарантування безпечного вивозу цього цінного дерева із Бразилії, король Португалії Мануель I (1495–1521) розглянув зі своїми радниками питання щодо можливості організації першої військово–інспекційної ескадри вздовж бразильського берегу. Документи свідчать, що цю місію король доручив капітану–мору Крістоваму Жакішу [3, с. 69].

Перша експедиція Жакіша до Бразилії тривала протягом 1516–1519 рр. Крім здійснення військової інспекції капітан–мор отримав від корони наказ заснувати на березі нововідкритої землі форпост або укріплену факторію з метою гарантування прав Португалії на цю землю, також, для заготівлі і подальшого вивозу дерева пау–бразіл з території Бразилії у напрямку Португалії.

Завдяки королівській грамоті від 10 березня 1534 р. (*carta de doação*), пожалуваній португальському дворянину Дуарті Коелью, ми дізнаємося, що Крістовам Жакіш побудував факторію на території «пограничного пункту» (на мові оригіналу, – «*sítio do Março*») [3, с. 69]. Пізніше на місці цієї факторії виникли два спадкових капітанства (феодальні сеньорії): Пернамбуку (Нова Лузитанія) і Ітамарака. Наведемо фрагмент цієї королівської грамоти: «...Дуарті Коелью надається земля, розташована на південному березі річки Санта–Круз або Ігарассу, де Крістовам Жакіш побудував перший форпост моєї факторії...» [3, с. 69].

Згадана річка Санта–Круз огинає острів, який називається «Ітамарака». З північної сторони острів відокремлюється від «землі» гирлом під назвою «барра–де–Катуама», а з південної – бухтою Пернамбуку. Географічні координати острова Ітамарака: 07°45' південної широти; 34°49' західної довготи. Етимологія топоніму «Пернамбуку» має індіанське походження. Слово складається з двох складових: «*ragana vis*», що в перекладі на українську мову означає – «морський розлом» [4, с. 469].

Щодо плавання ескадри Жакіша після заснування згаданої факторії, слід звернути увагу на карту світу 1529 р. португальського картографа Діогу Рібейри, який з 1518 р. перебував на службі при іспанському дворі. Якщо поглянути на цю карту, можна побачити в околицях естуарії Ріо–да–Прата (*исп.* – Ріо–де–ла–Плата) острів, названий на честь Крістовама Жакіша. Можна припустити, що на карті картографом зафіксований найпівденніший географічний пункт, якого досягла португальська ескадра.

Наступний король Португалії Жоао III (1521–1557) пролонгував воєнну службу Крістовама Жакіша на посаді капітана–мора «оборони узбережжя». У 1526 р. наступна ескадра Крістовама Жакіша у складі 6 каравел вирушила із Лісабону у напрямку Бразилії. Рішення короля щодо організації другої військово–інспекційної ескадри було спровоковане марними клопотаннями королівських послів і емісарів перед французькою короною щодо приборкання їхніх корсарів, які вчиняли контрабандні рейди вздовж берегу Бразилії і загрожували, таким чином, португальській навігації в південній Атлантиці.

Достовірність експедицій Крістовама Жакіша підтверджується листом посла Португалії во Франції Жоао де Сілвейри від 24 грудня 1527 р., адресованому королю Жоао III. У цьому листі посол повідомляв королю про французьку ескадру адмірала Жана Варезани, яка відбула із Франції у «лютому чи березні 1527 р.», і досягла бразильського берегу в околицях «великої ріки», де до цього там «перебував Крістовам Жакіш» [1, с. 383; 5, с. 490]. Ще один лист, який підтверджує достовірність експедиції Жакіша – лист Луїса Раміреса від 10 липня 1528 р.,

учасника експедиції Себастьяна Кабота, написаний на землі Ріо-де-ла-Плата. У листі згадується про попереднє перебування в естуарії ескадри Жакіша [1, с. 384–385; 6, с. 37].

Досить тривалий час дискутується дослідниками питання щодо того, коли була побудована факторія «Сітіо-ду-Марку» учасниками ескадри Жакіша. Це відбулося під час перебігу його експедиції 1516–1519 рр., чи протягом перебігу експедиції 1526–1528 рр.? Чилійський історик Ж.Т. Медіна свідчить, що у лютому 1517 р. іспанський мореплавець Жуан Діас де Соліс під час перебування біля берегів Бразилії, завантажив на каравелу стовбури дерева пау-бразіл в околицях мису Святого Августина [7, с. ССС]. У відповідь на дії іспанців король Португалії Мануель I заявив, що вищезазначений мис не перебуває під юрисдикцією іспанської корони. Ж.Т. Медіна згадує інцидент, коли у цьому ж, 1517 р., були заарештовані на бразильському березі 9 іспанців – учасників експедиції Соліса. Внаслідок цього інциденту кардинал Хіменес де Сісерос від імені іспанської корони пред'явив 30 березня Мануелю I ноту протесту [7, с. СССV]. Виникає закономірне питання. Хто був причетний до арешту підлеглих Соліса? Чи був причетним до цього інциденту капітан-мор португальської інспекційної ескадри Крістовам Жакіш, який відправився до Бразилії у 1516 р.?

У контексті аналізу місії Крістовама Жакіша на службі португальської корони зазначимо, що французькі ескадри корсарів із Бретані і Нормандії почали свої плавання до Бразилії, починаючи з 1503/04 рр., і досягли найбільшої своєї активності в 20–х рр. XVI ст. Перша французька експедиція у напрямку Бразилії розпочалася 24 червня 1503 р., коли із гавані Онфлер відбув корабель «Esroir de Nonfleug» під командуванням адмірала Гонневіля. В експедиції, також, приймали участь португальські лоцмани Себастьяу де Моура і Діогу ду Коуту. Корабель прибув до бразильського берегу 5 січня 1504 р. [8, с. 315–331]. Фактично ця експедиція стала першою спробою французьких лоцманів прокласти морський шлях до Бразилії. Ця подія, з іншої сторони, продемонструвала неефективні заходи, що здійснювалися португальською короною щодо нерозголошення таємниць мистецтва мореплавства королівських лоцманів у напрямку її заморських володінь. За розголошення подібних таємниць португальськими моряками і лоцманами передбачалося кримінальне покарання, яке було чітко виписаним в зведеному кодексі – орденациях Мануеля 1513 р. (книга V, глава 98, параграф 2) [9]. Покарання передбачало конфіскацію рухомого, нерухомого майна і арешт строком на 4 роки.

Вимоги португальської корони, адресовані Франції припинити дії корсарів, почав формалізувати ще король Мануель I, оскільки порушувалася, таким чином, Тордесільяська угода 1494 р. і законне право португальської корони на колоніальне володіння Бразилією. Наступний король Португалії Жоао III з метою посилення політики по відношенню до Франції у часи правління її короля Франсіска I (1515–1547), відправив 13 лютого 1522 р. до Парижу посла Жоао да Сілвейру. Цьому послу було доручено клопотати у короля Франції, щоб він заборонив французьким корсарам здійснювати напади і не спричиняти збитків португальським каравелам, які курсують в Атлантиці. Зі свого боку, король Франциск I для підтвердження миру між двома державами та їхніх дружніх стосунків, відправив до Лісабону французького посла Онората де Кайша, який повинен був підготувати умови для шлюбу доньки Франциска I, принцеси Шарлоти, з королем Португалії Жоао III. Однак, на жаль, принцеса померла. Франциск I обіцяв прислухатися до вимог

португальської корони. Жоао III наказав повернутися послу Жоао да Сілвейрі, залишивши у Франції лише дипломатичного представника Перу Гомеса Тейшейру.

Однак згодом відносини між двома державами знову стали прохолодними, коли король Франциск I несподівано змінив свою позицію і розпорядився накладати ембарго на португальські каравели, які перебувають во французьких гаванях. Ці політичні кроки співпали з підготовкою у лютому 1526 р. французькими корсарами ескадри у складі 10 кораблів з метою заблокувати двосторонній морський трафік португальських каравел у напрямку Бразилії. Не дивно, що у відповідь на ці ворожі дії Жоао III прийняв рішення застосувати військову силу у вигляді термінової відправки озброєної ескадри під командуванням капітана-мора Крістовама Жакіша боронити бразильську акваторію від потенційних нападів французьких корсарів.

Португальська корона, на нашу думку, відправляючи до берегів Бразилії ескадру Жакіша, вирішувала дилему, пов'язану з тим, яку політику проводити щодо нововідкритої землі. Чи витратити обмежені, але вкрай необхідні для колонізації Бразилії матеріальні і людські ресурси в умовах зростаючої активності біля її берегів французьких корсарів, або ж відмовитися від претензій на цю колонію на користь Франції. Проведений нами аналіз наявних документів надає нам підстави стверджувати, що португальська корона обрала перший варіант дій по відношенню до свого заморського володіння. Іншими словами, великі надії корона поклала на місію Крістовама Жакіша, від результатів якої залежала майбутня доля колоніальних претензій Португалії на цю заморську територію.

Як свідчить лист короля Франції Франсіска I від 6 вересня 1528 р., військова інспекція «капітана оборони узбережжя» Жакіша в акваторії Бразилії принесла свої перші позитивні результати [2, с. 74–76]. Чотири каравели ескадри на рейді в околицях бухти Всіх Святих (сучасний бразильський штат Баїя) помітили три корабля бретонських контрабандистів. Два із них мали водну тоннажність 140 тонн, а третій – 80 тонн. Кораблі були завантажені деревом пау-бразіл, великою кількістю екзотичних тварин і птахів. Кораблі належали консорціуму комерсантів і судовласників: Івону де Коетугару, Франсуа Жерету, Жану Буркану, Матуріну Торнемоше і Жану Жанету. Між двома ескадрами весь день тривала сутичка, в результаті якої португальці захопили французькі кораблі, частина контрабандистів була заарештована і доставлена до Португалії. Інша частина передана в руки місцевих туземців, деякі були вбиті [2, с. 73].

Існувала чітко виражена колізія між торговельними доктринами, якими керувалися французька, португальська і іспанська корони. Франсіско I був прибічником доктрини вільної торгівлі і відносин між комерсантами. Доктрина Іспанії і Португалії базувалася на монополізації торгівлі. Португальська корона, зокрема, не могла змиритися з намірами французького короля щодо необхідності розширення вільного комерційного транзиту колоніальних товарів із Нового Світу до Європи, транзиту, на якому прагнули наживатися бретонські і нормандські корсари, які, в свою чергу, підігривали градус розгортання латентного конфлікту інтересів між провідними європейськими державами. Португальська корона була вимушена застосувати силу для захисту своїх законних інтересів в акваторії свого домініону в Америці. Тверда і непохитна позиція португальської корони в обличчі Жоао III захищати свою юрисдикцію над Бразилією викликала закономірну протидію зі сторони рядових моряків і їхніх ватажків во французькій Бретані. Зі свого боку, французька корона продовжувала заохочувати організацію подальших

рейдів корсарів в акваторію бразильського берегу і виразила свій протест ворожим діям капітана–мора Крістовама Жакіша щодо захоплення у полон бретонських моряків.

Таким чином, ми з'ясували, що організація військово-інспекційних експедицій Крістовама Жакіша до берегів Бразилії була вимушеною реакцією португальської корони на загрозливі спроби французьких корсарів закріпитися на її березі. Згадані експедиції були покликані нейтралізувати загрозу втрати короною Португалії нововідкритої землі в Південній Атлантиці. Іншими словами, місія Крістовама Жакіша полягала у підготовці надійного підґрунтя для ініціювання королем Жоао III першої колонізаційної експедиції до Бразилії під командуванням капітана–мора Мартіма Афонси де Соузи.

Список використаних джерел та літератури

1. Historia da colonização portuguesa do Brasil: Em 3 vol. / [Cortezão J., Dias C.M., Mendonça M.L., Leite D., Baião A., Pereira F.M.E.]. – Porto: Litografia Nacional, 1923. – Vol. 2: A epopéia dos litorais. – 440 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: http://objdigital.bn.br/objdigital2/acervo_digital/div_manuscritos/mss90272/mss90272.pdf. (last access: Desember 20, 2017). – Title from the Screen.

2. Historia da colonização portuguesa do Brasil: Em 3 vol. / [Azevedo P., Baião A., Dias C.M., Freitas J., Melheira E.C., Merêa P.]. – Porto: Litografia Nacional, 1924. – Vol. 3: A idade media brasileira. – 396 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: http://objdigital.bn.br/objdigital2/acervo_digital/div_manuscritos/mss90273/mss90273.pdf. (last access: Desember 20, 2017). – Title from the Screen.

3. Documentos historicos: Em 112 vol. / [M. Bering]. – Rio de Janeiro: Augusto Porto & Co., 1929. – Vol. 13. – 500 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://bndigital.bn.br/acervo-digital/documentos-historicos/094536>. (last access: Desember 20, 2017). – Title from the Screen.

4. Mello J.A.G. A feitoria de Pernambuco (1516–1535) e o reduto dos Marcos (1646–1654) / J.A.G.A. Mello // Revista trimensal do instituto historico e geographico do Brasil. – 1970. – Vol. 287. – P. 468-478. [Electronic Resource]. – Mode of Access: https://drive.google.com/file/d/0B_G9pg7CxKSsMnFTcEdKbWh1blU/view. (last access: Desember 20, 2017). – Title from the Screen.

5. Alguns documentos do Archivo Nacional da Torre do Tombo acerca das navegações e conquistas portuguezas / [J.R. Coelho]. – Lisboa: Imprensa Nacional, 1892. – 554 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: http://purl.pt/26221/4/hg-8607-a_PDF/hg-8607-a_PDF_24-C-R0150/hg-8607-a_0000_1-614_t24-C-R0150.pdf. (last access: Desember 20, 2017). – Title from the Screen.

6. Carta de Luiz Ramirez do Rio da Prata, a de 10 julho de 1528 // Revista trimensal do instituto historico e geographico do Brasil. – 1888. – T. 15. – P. 14-41. [Electronic Resource]. – Mode of Access: https://drive.google.com/file/d/0B_G9pg7CxKSsWjFCVzJ4a1R6bjQ/view. (last access: Desember 20, 2017). – Title from the Screen.

7. Medina J.T. Juan Diaz de Solis / J.T. Medina. – Santiago de Chile: Impreso en casa del Autor, 1897. – 252 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <https://ia800502.us.archive.org/10/items/juandazdesol00medi/juandazdesol00medi.pdf>. (last access: Desember 19, 2017). – Title from the Screen.

8. Primeiro navio francez no Brazil // Revista trimensal do instituto historico e geographico do Brasil. – 1886. – T. 49. – Parte 2. – P. 315-331. [Electronic Resource]. – Mode of Access: https://drive.google.com/file/d/0B_G9pg7CxKSsLU9uYWFNWHF1SEU/view. (last access: Desember 20, 2017). – Title from the Screen.

9. Ordenações do Rey D. Manuel. – Evora: Jacobo Cronberguer aleman, 1521. – 998 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: https://bndigital.tcontas.pt/cotas/la_002/LA_002_06.pdf. (last access: Desember 20, 2017). – Title from the Screen.

References

1. CORTEZAO, J. et al. (1923) *Historia da colonização portuguesa do Brazil*. Porto: Litografia Nacional. [Online] Available from: http://objdigital.bn.br/objdigital2/acervo_digital/div_manuscritos/mss90272/mss90272.pdf. [Accessed: 20th Desember 2017].

2. AZEVEDO, P. et al. (1924) *Historia da colonização portuguesa do Brazil*. Porto: Litografia Nacional. [Online] Available from: http://objdigital.bn.br/objdigital2/acervo_digital/div_manuscritos/mss90273/mss90273.pdf. [Accessed: 20th Desember 2017].
3. BERING, M. (ed.) (1929) *Documentos historicos. Biblioteca Nacional do Brasil*. Rio de Janeiro: Augusto Porto & Co. [Online] Available from: <http://bndigital.bn.br/acervo-digital/documentos-historicos/094536>. [Accessed: 20th Desember 2017].
4. MELLO, J.A.G. (1970) *A feitoria de Pernambuco (1516–1535) e o reduto dos Marcos (1646–1654)*. Revista trimestral do instituto historico e geographico do Brasil. [Online] 287, p. 468-478. Available from: https://drive.google.com/file/d/0B_G9pg7CxCkSsMnFTcEdKbWh1blU/view. [Accessed: 20th Desember 2017].
5. COELHO, J.R. (ed.) (1892) *Alguns documentos do Archivo Nacional da Torre do Tombo acerca das navegacoes e conquistas portuguezas*. Lisboa: Imprensa Nacional. [Online] Available from: http://purl.pt/26221/4/hg-8607-a_PDF/hg-8607-a_PDF_24-C-R0150/hg-8607-a_0000_1-614_t24-C-R0150.pdf [Accessed: 20th Desember 2017].
6. REVISTA TRIMENSAL DO INSTITUTO HISTORICO E GEOGRAPHICO DO BRASIL. (1888) *Carta de Luiz Ramirez do Rio da Prata, a de 10 julho de 1528*. [Online] 15. p. 14-41. Available from: https://drive.google.com/file/d/0B_G9pg7CxCkSsWjFCVzJ4a1R6bjQ/view. [Accessed: 20th Desember 2017].
7. MEDINA, J.T. (1897) *Juan Diaz de Solis*. Santiago de Chile: Impreso en casa del Autor. [Online] Available from: <https://ia800502.us.archive.org/10/items/juandazdesol00medi/juandazdesol00medi.pdf>. [Accessed: 19th Desember 2017].
8. REVISTA TRIMENSAL DO INSTITUTO HISTORICO E GEOGRAPHICO DO BRASIL. (1886) *Primeiro navio francez no Brazil*. [Online] 49. 2. p. 315-331. Available from: https://drive.google.com/file/d/0B_G9pg7CxCkSsLU9uYWFNWHF1SEU/view. [Accessed: 20th Desember 2017].
9. EVORA: JACOBO CRONBERGUER ALEMAN. (1521) *Ordenações do Rey D. Manuel*. [Online] Available from: https://bdigital.tcontas.pt/cotas/la_002/LA_002_06.pdf. [Accessed: 20th Desember 2017].

Надійшла до редколегії 23.04.2018

Pavlo Kryazhev, Ph.D. in Pedagogical Sciences

MISSION OF CRISTOVAO JAQUES ON THE EVE OF INITIATION OF SYSTEMATIC COLONIZATION OF BRAZIL BY THE PORTUGUESES

Abstract. *In the article we examine the mission of portuguese captain–major Cristovao Jaques in the context of initiation of systematic colonization of Brazil by the portugueses in 1530. We emphasized on the documents which reveal the course of military and inspection squadrons under command of Jaques. These documents reveal the circumstances of founding of portuguese outpost in the South America – factoria «Sito–do–Marco». In the article we elucidated that the organization of mentioned military and inspection expeditions towards the coasts of Brazil was the compelled reaction of portuguese crown on the threatening attempts of the french corsairs to be fixed on its coast. In other words, the neutralization of menace of loss by the crown of Portugal of the new discovered land in the Southern Atlantic was the purpose of Cristovao Jaque’s squadron. In this context in the article it is noted that the french squadrons of corsairs from Brittany and Normandy have begun the expedition voyages in the direction of Brazil, since 1503. These expeditions have reached the greatest activity in the twenties of XVI century. The first similar expedition under command of admiral Gonnevil has begun its sea voyage 24th june 1503 when ship «Espoir de Honfleur» has gone in journey from the harbor Honfleur. In the article we accented the attention on that circumstance that the mission of captain-major Cristovao Jaques has been directed to the preparation of reliable base for initiation by the king Joao III the first colonization expedition towards Brazil.*

Key words: *Brazil, colonization, military and inspection squadron, captain– major, factoria, pau–brasil.*